

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. Juramenti validi Conditiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

delatum est, necessariò jurare debet, aut juramentum delatori referre, alioquin lis contra ipsum velut devictum decisa erit. Nam ut dicitur *L. 38. ff. de jurejur. manifesta turpitudinis & confessioni est, nolle jurare, nec jusjurandum referre.* Is autem dicitur juramentum deferre, qui primus alteri offert, ut juret: hic si nolit jurare, sed offerat adversario, qui prius obtulit, dicitur referre.

SECTIO II.

Juramenti validi conditiones, materia & obligatio.

SUMMARIUM.

27. *Juramentum promissorium ut sit validum & obligatorium, essentialiter, debet esse I. liberum perfectè, II. cum intentione DEUM invocandi, & se obligandi III. non item implendi. Unde*
28. *Juramentum ex errore vel dolo, sive antecedenti, sive concomitante, circa ipsam rei substantiam, invalidum est.*
29. *Secus si error, vel dolus solum sit circa qualitatem, sive circumstantiam accidentalem.*
30. *Juramentum quobis metu, etiam gravi & injusto, et tortum validum est, & obligatorium.*
31. *Juramentum etiam ob injuriam alterius factum obligatum.*
32. *Non tantum captivus ad tempus ex carcere sub juramento reversionis dimissus;*
33. *Sed probabilius etiam, qui Tyranno jurat redire in justum carcerem, cum praeviso mortis periculo redire obligatur.*
34. *Juramentum ut valeat, debet esse de re honesta, & licita.*
35. *Unde materia juramenti DEO facti necessariò debet esse moraliter bona, majoris boni non impeditiva.*
36. *Idoque nullum est juramentum de re omninò indifferente, ut talia*

Secl. II. Juramenti validi conditiones &c. 39

34. Sicut etiam irrita sunt juramenta absoluta, vel solum DEO facta de re minus bona, actu excludente majus bonum; nisi rationabilis causa subsit.
35. Ea tamen juramenta si actu non excludant majus bonum, obligant quidem, tamen pro arbitrio jurantis mutari possunt in melius.
36. Juramentum semel irritum factum non convalescit.
37. Juramentum promissorium homini acceptanti, in utilitatem Ecclesie vel communitatis factum in quavis materia licita, etiam indifferenti, obligat.
39. Juramenta Parentum, Dominorum, ac Dominarum in filios, servos, & ancillas, &c. sapissime non sunt juramenta, nec obligant.
41. Sicut nec juramenta urbanitatis gratia facta, aut mercatorum, cumentium, & vendentium passim fieri consueverunt.
42. De juramentis non prepalandi aliquam specialem artem, distinguendum est.
43. Juramentum non ludendi, quando obliget, quando non?
44. Resolvuntur varia dubia
48. Juramentum promissorium de re illicita, vel actione prohibita lege aliqua sub culpa obligante, nullum est.
49. Que, vel quando leges aliquam actionem sub culpa prohibeant, vel infirment; ideoque
51. Universaliter juramentum contra leges aliquid prohibentes non valet, valet vero juramentum contra leges permittentes tantum.
52. Quando juramentum additum contractui irrito valeat, quando non?
54. Juramentum promissorium, etsi ex parte actus illicitè & peccaminosè factum, si tamen sit de re aliàs licita, valet. Unde
55. Resolvuntur varii casus.
59. Juramentum promissorium obligat sub mortali ex genere suo.
60. Cujuscunque juramenti obligatio unde, qua, & quotuplex;
61. Quando obligent in foro externo, quando non?

65. *Juramenti promissorii obligatio principalis ex virtute Religionis personalis, non transit ad haeredes, Bet autem obligatio ex virtute justitiae.*
66. *Resolvuntur varii casus.*
70. *Juramenta in dubio qbaliter interpretanda?*
71. *Exempla & casus varii.*
74. *Juramentum sortitur conditiones, & qualitates ad huc cui adicitur.*
76. *Juramenti promissorii conditiones subintellecte sunt si potuero.*
78. *II. Salvo jure, & auctoritate Superioris.*
79. *III. Si is, in cujus gratiam juratum est, voluerit acceptare: aut nisi remittat.*
81. *IV. Si res in eodem statu permanserit, seu notabiliter mutata non fuerit. &*
82. *V. Si alter quoque promissis steterit.*
83. *Casus.*

IAm supra patuit juramenti assertorii materia esse actionem praeteritam, vel praesentem propriam, aut alienae notitiam, seu credulitatem, ad eamque nullum alium valorem vel obligationem habet praeter veritatem: de qua late *Sett. seq.* juramenti autem promissorii materia est actio, vel commissio futura jurantis, idcoque valorem requirit, & obligationem inducit, ad quam varia requiruntur tam ex parte jurantis, quam ex parte materiae. Quoad requisita ex parte jurantis esto

ASSERTIO III.

Juramentum promissorium, ad hoc ut validum & obligatorium sit, essentialiter debet esse voluntarium, ac liberum perfecte cum intentione & Deum invocandi, & se se obligandi: non item implendi promissum, nisi solum, ut licitum sit. Omnes.

§. I.

§. I.

Essentialiter debet esse liberum perfecte &c.

I. Libertate nimirum perfectâ, qualis sufficeret 17

Ad peccatum mortale, cum enim juramenti obligatio gravissima sit, & sub mortali, consequens est, ad ejus valorem & obligationem requiri tantam deliberationem & libertatem, qualis sufficit, & requiritur ad peccatum mortale. Qualiter autem hæc libertas stet, vel non stet cum errore, metu, injuria &c. latius explicandum erit mox §. sequentibus.

Hoc ipso tamen jam resoluta manet alia quaestio: quisnam possit validè jurare? nam jure naturæ jurare potest omnis adules ratione utens, deliberationis capax, propriâ vel alterius liberâ potestate legitimè utens, ut sunt procuratores &c. Excluduntur solum pueri ante usum rationis, amentes, simplices instar amentium, & plenè ebrii, quorum, quia deliberationis capaces non sunt, ipso naturali jure invalida sunt quæcunque juramenta; jure autem positivo etiam excluduntur impuberes omnes, & notorii perjuri.

II. Cum intentione & Deum invocandi, (hoc 18 enim essentialiter esse omni juramento, jam constat ex Sect. I.) & sese obligandi. Etiam si enim quis juret cum intentione Deum in testem invocandi, absq; tamè intentione sese obligandi ad aliquid præstandum, nimirum positivè nolens se eo juramento obligare ad implendum promissum, juramentum nullum est. Cum enim hæc obligatio necessariò sequatur naturam juramenti promissorii, eo ipso, quo

C 5

quis

quis jurat, ita tamen, ut inde non maneat obligatus destruit naturam juramenti, nec consequenter in se obligatur: sicut quia naturam matrimonii necessario sequitur obligatio cohabitandi, debiti reddendi, vel fidem servandi, eo ipso, quo quis contrahit matrimonium, exclusâ obligatione, debiti reddendi, vel fidem servandi, destrueret naturam & essentiam Matrimonii, nec consequenter ligaretur in foro conscientiae, ut dicitur suo loco.

19 III. *Non item intentio implendi promissum requiritur ad valorem juramenti, sed tantum ut licitum sit.* Unde si quis juret, cum intentione jurandi, & sese obligandi, absq; sola intentione implendi promissum, juramentum validum esset, & obligatorium, etsi graviter illicitum, de quo infra. *Ratio:* quia de essentia juramenti est solum obligatio implendi, non autem actu implere: sicut de essentia Matrimonii solum est obligatio reddendi debiti non autem actu reddere: consequenter sicut verum est Matrimonium contractum cum intentione obligandi, ac reddendi, etsi intendat actu non reddere: ita verum est juramentum cum intentione obligandi ad aliquid præstandum, etsi quis intendat actu non præstare: quamvis per hoc gravissime peccaret peccato perjurii, contra veritatem juramenti. Vide Suar. l. 2. de juramento.

IV. His tribus conditionibus ex parte jurantis positis, validum jam, & obligatorium erit omne juramentum promissorium absolutum, ac per se stans ac etiam confirmatorium promissionis factæ ipsi Deo: at verò juramentum confirmatorium promissioni

S
fioni
fit, r
cui fi
missi
lam
missi
Und
abse
tante
cept
berè
Justi
tute
Deu
dæ,
min
Exc
min
Dec
nefa
J
vale
I
dole
fante
missi
nis.
ram
fioni

fionis factæ homini, ut valeat, & obligatorium fit, requiritur ulterius, ut ea promissio à persona, cui fit, acceptetur. Omne enim juramentum promissorium, omnisque promissio tacitè includit, illam conditionem, *juro, promitto, obligo me*, si promissionem acceptet alter: si secus, cessat obligatio; Unde qui secum jurat aliquid dare certæ personæ absenti; nullo ejus nomine promissionem acceptante, antequam ea resciat, & promissionem acceptet, juramentum non obligat, sed revocari liberè potest, non tantum, quantum est ex virtute Justitiæ, ut per se patet, sed etiã quantum est ex virtute Religionis, quia tali juramento invocatur Deus in testimonium promissionis homini faciendæ, atq; induit conditionem promissionis factæ homini, cui accedit: videlicet si ab altero acceptetur. *Excipe*: nisi promissio jurata facta esset Deo & homini simul; tunc enim esset simul votum statim à Deo acceptatum, quod proinde revocare amplius nefas esset: *Communis D D. cum Sanchez cit.*

§. II.

Juramentum ex errore, vel dolo.

Juramentum præstitum vel ex errore proprio jurantis, vel ex dolo juramenti exigentis, an valeat, & obliget: ita resolutoriè distinguendum est.

I. Juramentum promissorium ex errore, vel dolo, sive antecedenter, sive concomitanter, versante circa ipsam substantiam rei juramento promissæ, invalidum est, nullius roboris ac obligationis. *Communissima*. Ratio est: quia ad valorem juramentorum, ac promissionum quarumvis requiritur

tur essentialiter consensus voluntarius positivus circa rem juratam, vel promissam: atqui error vel dolus, non tantum antecedens, sed etiam concomitans tollit consensum voluntarium positivum circa rem juratam, vel promissam, quatenus talis: error quidem & dolus antecedens omnino reddit involuntarium juramentum, quia aliquis non juraret, nisi erraret, vel dolo induceretur: error autem, vel dolus concomitans, etsi non reddit involuntarium positivè, quia quis adhuc juraret vel promitteret, etsi non esset error, vel dolus, reddit tamen non voluntarium, seu voluntarium negativè, quia sicut defacto non scit rem esse talem, v. g. anulum aureum, ita defacto non potest vel promittere, vel jurare talem rem dare, cum nihil possit esse volitum, nisi cognitum: quare nullum esset juramentum, si jurares alicui donare nummum vel anulum, aut proprio errore putans, aut altero dolo persuasus credens esse æneum, cum reverà anulus aureus, cum enim non cognoveris esse aureum, non potuisti velle dare aureum, sed tantum æneum, quia error, vel dolus versatur circa substantiam rei. Idem est de similibus.

- 21 II. Juramentum verò promissorium ex errore vel dolo, sive antecedenter, sive concomitante versante solum circa accidentalem circumstantiam vel qualitatem rei juramento promissæ, validum est, & obligat, nisi relaxetur auctoritate Episcopi, vel consensu ejus, cui juratur. Communis DD. Molina tom. I. t. 2. d. 149. Suar. cit. l. 2. c. 11. n. 11. Sanchez & Lugo cit. Ratio est: quia hic ad-

adest consensus substantialis in rem, quem irritare non debet error vel dolus accidentalis tantum. Sic Israelitæ Josuæ 9. validè jurârunt, & servare debuerunt Gabaonitis pacem, non obstante dolo accidentali, vel simulatione, quasi de valde remotis venissent. Excipiendum tamen, nisi accidentalis illa qualitas, vel circumstantia, rei quidem ipsi accidentalis & extrinseca, tamen à jurante per se principaliter intentâ sit, atque secundum intentionem jurantis fiat intrinseca objecto, ut nullo modo intendat jurare vel promittere talem rem, nisi cum tali qualitate, vel circumstantia: v.g. jurat quis ducere Virginem, quam putat esse Nobilem, sic ut simpliciter nolit ducere, nisi Nobilem, postea comperit esse plebeam: item jurat quis alere Studium, dotare puellam, putans esse cognatum, vel cognatam; postea comperit non esse; non tenetur juramento. *Ratio est*: quia generaliter actus agentium non se extendunt ultra eorum intentionem: & specialiter: juramentum non extenditur ultra ea, de quibus jurans cogitavit. *Glossa in c. veniens de jurejurand.* DD. citati communiter. Vide de his dicta generatim in materia de actibus humanis & specialia exempla in materia de Contractibus, & Matrimonio, ac rursus infrâ in Votis.

§. III.

Juramentum ex metu

ETiam gravi & injusto extortum validum est, & obligat. Exemplum vulgare: Latroni mortem minitanti jurâsti te daturum pecuniam v. g. centum florenos, supposita verâ intentione jurandi,

& promittendi, nullaque adhibitâ (hic maximè licita) amphibologia, seu restrictione mentali licitâ: v. g. dabo, si quid debeo, vel dabo, nisi minus hoc iuramentum relaxetur, &c. per se teneris iuramento, secundum communissimam & receptissimam sententiam DD. apud meos citt. omnes. *Ratio est*: quia omne iuramentum voluntarium non vergens in interitum salutis, sed licitè & honestè servabile, validum est, & licitum: atqui tale iuramentum in primis simpliciter est voluntarium, cum metus non tollat voluntarium simpliciter, sed tantum reddat involuntarium secundum quid, ut supra loco dictum: deinde etiam non vergit in interitum salutis, sed licitè & honestè servari potest: ergo &c. Ita expressè habetur *c. si verò de jurejur. c. ad. obedientiam. de his que vi, metusque causâ.* Nec obstat, quòd *c. 2. de jurejurand.* Pontifex respondeat, Episcopum Laodicensem ab Arnulpho Coniurante, rebus suis spoliatum, & jurare compulsum, quòd ablata non repeteret nullius iuramenti vinculis posse constringi. Respondit enim Glossa ibidem, iuramentum præstitum fuisse de rebus Ecclesiæ non repetendis, quod sine peccato servare non poterat, quia de re illicita, ideoque nullum. Ad id rectissime *Suarez cit.* Etiam si Episcopus jurasset de rebus suis propriis ablati non repetendis, iuramentum tamen non obstitisset, quò minus ad Pontificem pro paterno subsidio, & relaxatione recurreret. Unde hic benè notandum, iuramentum, maxime vi injusta extortum, strictissimè esse interpretandum quoad obligationem. Unde *l. si jurasti latroni pecuniam*

euniam dare, solvere teneris, ut dictum est, nisi
 tibi relaxetur juramentum. At quia hæc ipsa con-
 ditio, *nisi relaxetur*, in omni juramento subintelli-
 gitur, poteris à Superiore dispensationem petere
 & sic nihil dare. II. Si relaxationem non petijsti,
 solvere quidem rursus debes, attamē satisfacis mo-
 mentaneâ solutione ad servandum Deo, & juramē-
 to reverentiam, solutumque statim in judicio repe-
 tere poteris, ut habetur cit. *c. ad audientiam &c.*
 Et docet communis DD. cum S. Thom. q. 94. a.
 7. Ratio: quia ex una parte non jurasti non repe-
 tere; ex altera autem parte ipse injustè & invalidè
 recipit, cum nullum jus exigendi & recipiendi ha-
 beat, non enim aliquo ipsius jure, sed sola juramen-
 ti tui religione dare debebas, & datione illa mo-
 mentanea jam satisfacisti: imò prius petita relaxa-
 tione superioris, nil dare poteras. III. Quid si etiam
 jurasti te non repetiturum? teneberis rursus jura-
 mento, & civilem actionem instituere non potes:
 potes tamen instituere actionem criminalem accu-
 sando de crimine ad justam publicam vindictam.
 Si etiam non excusaturum de crimine jurasses, po-
 teris tamen denunciare, ut ex officio Judex proce-
 dat, ut observat Glossa in cit. *c. ad audientiam*. IV.
 Quid si denique etiam jurasses te non denunciaturum
 omninò, sed planè tacitum? tunc juramento
 non obligaberis in casu, quo Judici denunciare ne-
 cessarium videtur, & judicatur, aut ad publicam,
 aliisq; perniciosam latronis injuriam avertendam;
 aut si ultrò in judicio interrogeris; aut denique
 denuntiatione charitativa ad criminis emendatio-
 nem

nem

nem. Sed hæc ex communi sententia ob reverentiam divini Nominis, & Sacramenti. Quam sciam RR. quosdam non improbabiler docere oppositum, & sic jurantem omnino liberare.

§. IV.

Juramentum ob injuriam alterius.

24 **E**tiam validè obligat juramentum ob alterius injuriam præstitum: v. g. Usurario nolenti alteri pecuniam mutuare, nisi cum usura iniqua decem pro centum florenis, jurasti has usuras solvere; teneris juramento, secundum Omnes. Habet expressè in Jure canon. *in c. 1. & c. debitores de rejurand.* ubi dicitur: *debitores ad solvendas usuras in quibus se obligaverant, cogi non debent: si vero ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt Dominum reddere juramentum.* Ubi Abbas n. 3. hanc Regulam dat: Juramentum obligat, etsi turpitudinè contineat ex parte recipientis, non autem jurantis sententem; quamvis autem ex tali juramento promissorio usurario nõ oriatur obligatio justitiæ erga usurarium, siquidè nullum jus, vel titulum accipientis usuras habet: unde nec dominium usurarum accipientium acquirit *c. duas de usur.* oritur tamè obligatio Religionis erga DEUM, ut, quod juratum est, ipsa verum efficiatur, ne Nomen DEI in testimonium falsum adductum fuerit, uti optime explicat S. Thom. *q. 89. a. 7. ad 3.* Neque id solùm verum est, quando turpitudò est ex parte solius usurarii, non verò jurantis, quippè qui justam causam necessitatis habet consentiendi, ac etiam jurandi in usuras; sed etiam cum turpitudò aliqua

tene

teneret ex parte ipsius jurantis, utpote qui sine causa necessitatis ad luxum tantum consentit, & jurat usuras, aut ipse promissione usurarum, alterum ad mutuandum induxit; etsi enim tuac juramentum fuerit illicitum, non tamen fuit de re illicita; usuras enim alteri reddere vi juramenti non est illicitum, & sine peccato fieri potest, ipsique promittenti est laudabile, ut cognoscatur, quantum suorum dictorum, ac juramenti fidem habeat. Ita alii cum Suar. c. 9. n. 7. Sanch. l. 3. c. 11. n. 5. Laym. cit. c. 7. quamvis contrarium non improbabiler doceant Abbas cit. Cajet. Val. alii apud Sanch. cit.

Ex dictis resolvendum est de captivo, qui dimissus ad tempus ex carcere, vel captivitate juravit se iterum redditurum, an obligetur juramento ad redeundum, etiam cum certo mortis periculo praevisto? Pono distinctas resolutiones.

I. Certum est, teneri ob juramentum sub mortali ad redeundum, si carcer justus vel captivitas justa sit, ac etiam mors justè inferenda. Ita omnes Theologi teste Suar. de jurament. l. 2. c. 10. Ratio est: quia juramentum sortitur naturam & conditionem actus, cui adjunctum est: atqui promissio talis justè exacta, certò valida & licita est; & cum sit de re gravi, ac plurimum concernente bonum publicum, de se obligat graviter: ergò etiam juramentum illi additum graviter obligabit sub peccato mortali irreligiositatis erga Deum in testem invocatum, esto ex reditu immineat mors justa, & prius promerita. Confir. à fortiori ex dicendis n. 4.

26 II. Certum est, obligari speciali titulo iustitiam si juramentum præstitum sit custodi innocenti aliàs si jurans non rediret, grave damnum, vel etiam talionem inde passuro; hunc enim indempnè servare Iustitiæ & fidelitatis opus est, & debet gravissimum.

27 III. Universaliter seu iustus, seu iniustus sit cer, maximè obligabit juramentum illud, si præmissus juramento reditus serviat pro bono communi, v. g. Religionis Catholicæ, ad avertendum publicum scandalum, vel Fidei Catholicæ contemptum; cum bono communi postponendum sit bonum privatum: idque maximè interveniente juramento. Atque his casibus omninò obligat juramentum, neque relaxatio ei concedi debeat: ut cum aliis dicit Sanch. *cit. c. 11. à n. 25.* Laym. *cit. c. 7.*

28 IV. Insuper, probabilius est, etiam eum, qui ranno jurat redire in iniustum carcerem cum prælo periculo mortis, vel alterius gravissimi mali eo iniuste inferendi, obligari juramento ad redendum, dummodo illud periculum, dum jurat, scilicet vol prævideat (secus esset, si postea primum contingeret, tunc enim ob mutatam circumstantiam gravissimam cessaret juramentum.) Ita communi DD. *Tolet. Suar. cit.* aliisque congestis Sanch. Laym. *l. 4. nr. 3. c. 7.* Ratio est: quia & ipsum juramentum validum & licitum est, quippe ob urgentem causam, & iustam rationem necessitatis est factum, ut nimirum captivus iniqua detentione vexatione ad tempus liberetur: & est de re licite honesta, cum talis reditus sit actus virtutis, nisi

rum fortitudinis, patientiæ, magnæ quoque veritatis ac fidelitatis ob præcedentem promissionem juratam: ergò est materia capax obligationis ex juramento. *Dein*, qui jurat se ex carcere injusto non fugituum, obligatur ex juramento, etiam cum periculo mortis, dummodò jurans id prævideat, ut ex communi notat *Suar. cit.* ergò similiter obligatur, si se redituum juravit, siquidem redeundo restituit se in statum, in quo antea fuit.

Contrariam tamen negativam docent graves DD. Glossa, Abbas. D. Antonin. Navar. Sylv. Sa. alii apud Laym. cit. eò quòd absque causa necessitatis, vel publici boni se ad mortem iniquam offerre sit opus temeritatis, & repugnet legi Charitatis, tum erga se ipsum, tum erga Tyrannum, cui quantumvis parato, materiam peccati sine urgente causa de novo adferre non licet; ergò juramentum fuit de re illicita, ideòque irritum: idque etiam mihi vel hac ratione probabile videtur, quia licet quis jurans præviderit mortem, vix tamen contingere potest, ut qui jurat redire, abiens concipiat mortem, ejusque periculum eo horrore, quo concipiet, quando redibit: quare jam ratione ipsius mutatur notabilis circumstantia, consequenter cessabit obligare juramentum.

Respondetur tamen, reditum ad carcerem & mortem non esse intrinsecè malum, quin justâ causâ, qualis certè est impletio juramenti, & testimonii divini invocati, cohonestari posset. *Deinde* ob id ipsum juramentum exactum est, ut ille major metus, & horror redeuntis excludatur: secus autem

esset, si quis Tyranno non exigenti spontè juramentum reddidit, tunc enim juramentum nullum est, quia esset de re illicita, scilicet temeraria accedens ad mortem, & vera causa novi peccati Tyranni habet opposita ratio. Et hæc de requisitis ad validum juramentum ex parte jurantis. Quoad requisita ex parte materiæ, seu rei juramento promissæ, sequitur

A S S E R T I O IV.

3¹ *Juramentum promissorium, ut validum & obligatorium sit, debet esse de re honesta & licita, non mala moraliter, atque adeo omne juramentum promissorium de opere malo mortaliter, venialiter, irritum est & nullum, imò peccatum, juxta dicenda. Omnes.*

Assertio habetur sæpius in Jure Canon. c. Quisjurando, de jurejurand. ubi: *Juramentum institutum non fuit, ut esset vinculum iniquitatis. & regulatum in 6. Non est obligatorium contra bonos mores institutum juramentum. Et c. si verò c. quamvis de testis 6. dicitur: Juramenta observanda esse, eorum observatio fuerit in interitum salutis anime. Quod non tantum verum est de opere mortaliter, sed etiam de peccato veniali; quod et salutem æternam impedit, & ad mortale dispo- ut notârunt *Sanch. Suar. citt.* Ratio est; quia traditio est aliquem obligari ad rem illicitam faciendam, quæ quia illicita est, facienda non est. Super gravissima injuria Dei est, Deum invocare in testem, & velut Patronum suæ iniquitatis, mortalis, sive venialis, ut non immeritò con-*

oster March. Trib. tom. 2. t. 3. tit. 3. q. 2. dub.
regul. 2. Juramentum promissorium de re illi-
cita non tantum in materia peccati mortalis, uti v.
fornicandi &c. sed etiam in materia peccati ve-
nialis v. g. mentiendi &c. esse peccatum mortale,
nummodo deliberate fiat. Sed de ratione pecca-
gemus *sect. sequenti*, Nunc sermo solum est de
valore, pro quo discernendo, & innumeris casibus
resolvendis, tradendæ sunt aliquæ generales Regu-
æ; idque potissimum quoad materiam indifferen-
tem, nam nimis manifestè invalida sunt juramen-
ta in materia illicita, v. g. adulterandi, occidendi,
vindictam injustam sumendi, nunquam inimico
agnoscendi, abominandi, eum nunquam salutandi,
ad conspectum, vel colloquium admittendi, &
hujusmodi innumera: imò etiam non rarò jura-
mentum non accedendi nuptias consanguinei, vel
vicini factum propter offensam acceptam. nullum
est: tunc enim est species vindictæ illicitæ Chri-
tianis, ut notat Gobat *Alph. quadruplici Casu*
17. n. 520. secus, si ex alia causa justa factum fuisset.

REGULA I.

Materia juramenti absoluti, aut per se stan- 32
tis, aut confirmatorii promissionis facta ipsi
Deo, necessario debet esse res honesta, ac bona mora-
liter, atq; etiam majoris boni non impeditiva. Om-
nes. Ratio est: quia juramentum absolutum aut ip-
so Deo factum æquivaleret voto: ideoque easdè con-
ditiones habere debet, quas habet votum: votum au-
tem essentialiter, ut suo loco videbimus, debet esse
de meliori bono: ergò & tale juramentum. Et hinc
resolves.

33 I. Irritum & nullum est omne tale juramentum de re omninò indifferenti, quatenus talis est: si jures talem certam vestem comparare, vel usufructu re etiam, talem domum non intrare &c. *Nas. Tol. Suar. Sanch. Laym. citi.* Ratio: quia actio omninò indifferens est inutilis, & otiosa divini Nominis invocatio non potest esse vicium rei inutilis & otiosæ, quin & injuriam faciat divinæ Veritati, qui eam in testem vanitatis imputat super re vana & otiosa.

Dixi autem *quatenus talis*: nam si actio est & objecto suo indifferens, referatur tamen ad unum finem alicujus virtutis, fiet actus virtutis, in quo que capax obligationis, juramenti, & voti: v. g. si jures te ædes alicujus non ingressurum, cum alio non iocuturum, causâ vitandi peccati: Item si jures, non alterius, sed hujus certi egentioris officii, nam aditurum ex motivo honesto, misericordie & charitatis: si jures, certum genus vestis gestaturum ex motivo modestiæ & humilitatis: si jures, non amplius lusurum, vel ob mortificationem, vel ob vitanda pericula peccati jam expectanda. Similiter invalida sunt juramenta vel soli Deo facta die certo non nendi, non suendi, non laborandi, non navigandi tali die, non comedendi hæc, &c. illa, donec v. g. maritus redeat: si fiunt ob fines temporales, puta ob malum eventum fortis datum, tali die, in tali negotio, ob avaritiam, inæstimationem mariti absentis, nulla, inquam, juramenta sunt talia, nec obligant. At verò si fuissent effectiva ob bonum finem, v. g. ut tali die, vel tempore

meliùs serviat, vel peccatum aliquod evitetur: v. g. abstinere à vino, ut felix reditus mariti vel filii à Deo impetretur, valida erunt, & obligabunt, quia sunt de re bona, ex bono fine præfixo.

II. Irrita etiam sunt juramenta absoluta vel soli Deo facta de re minus bona, actu excludente majus bonum, utpote quando opus oppositum simpliciter est melius, & præstantius, ut universaliter, si jures omissionem operis, cujus oppositum est in consilio: ut si jures absolutè te uxorem ducturum, non daturum eleemosynam tali pauperi, non patrum fore: etiam amicè invitatum non accedere convivium vicini &c. hæc enim facere, sunt in consilio charitatis, & absque omni rationabili causa omittere, charitati repugnat. Secùs dicendum, si rationabilis causa ita dejurandi subesset, ut in simili modo supra notatum. Unde Gobat n. 521. meritò excusat eum, qui ex fidejussionibus gravissima damna passus juraret, se amplius non fidejussurum, dummodò exciperet, nisi clarè exigeret debitum Charitatis Christianæ: idèmq; est in similibus &c. non tutelam suscipiendi &c.

Huc spectat, si jures multas orationes, jejunia, peregrinationes cum detrimento obedientiæ, officii, honoris Dei, salutis animarum, D. Thom. q. 99. a. 7. Navarr. c. 12. n. 16. Sanch. Laym. lib. 4. c. 6. n. 5. Ratio omnium data est in regula; & specialis ratio est, quia non pertinet ad divini Nominis reverentiam, ut fiat opus minus bonum, omisso opere meliori, & Deo gratiori: consequenter ad id vi juramenti nemo obligari potest.

35 III. Juramenta tamen ejusmodi absoluta, vel Deo facta de opere minùs bono, actu tamen nõ cludente majus bonum, obligant quidem, sed arbitrio jurantis commutari possunt in aliud melius, Deoque gratus bonum opus pro tempore, occasione occurrens, v. g. jurasti, vel vovisti quod die certâ horâ orationi, vel mediationi vacare, occurrat autem tali hora occasio, ut agrotando assilte confessiones excipias, idque intelligas Deo gratiore, non ligaris amplius juramento, sed licet commutatur, hoc ipso, quod Deo gratus esse intelligas, non enim violas juramentum, sed opere meliore compensas, Deo semper acceptante, quod melius est: ut ex communi notat March. *cit. dub. regul. 5.* Et latius in simili dicitur de voto.

36 IV. Juramentum ejusmodi de re indifferente minùs bona, aut etiam mala, semper irritum aut invalidum factum, licet illud opus postmodum mutata circumstantiâ bonum, honestum, ac utile fuerit non ideo convalescet, seu validum fiet juramentum: juxta regul. juris 18. in 6. *Non firmatur tempore, quod de jure ab initio non subsistit.* v. g. aliquis contra fidem primorum sponsaliorum aut voto castitatis adstrictus, cum juramento contrahit sponsalia cum alia, is mortua priori sponsa conjugee, aut impetratâ postea dispensatione, vi juramenti præcedentis non obligatur ad secundas sponsalia, quippe quæ à principio nulla, & illicita fuerunt. Sanch. l. 1. de matr. disp. 50. & l. 1. moral. c. 9. n. 26. Item si conjux invito, vel ignorante altero conjugee Religionem juravit, vovit

vel jam professus est, & idè è Religione reductus, postea mortuo altero conjuge, non est cogendus regredi ad Religionem ptolessam, quippe quæ ab initio irrita fuit, ut habetur *c. quidam, &c. placet.* de convers. conjug. Ubi Abbas pulchram tradit Regulam: *Votum emissum tempore inhabili, non obligat tempore habili.* Eadem est ratio juramenti. Similiter jurasti sine omni prorsus causa honesta, te aliquas ædes non aditurum, juramentum nullum fuit: postea supervenit justa causa tales ædes non ingrediendi, quia ibi habitat persona, quæ peccandi causam præbere solet: non obligaris abstinere ab ingressu vi prioris juramenti, quia ab initio vanum & irritum fuit. Ita contra Navarr. *c. 12. n. 10.* rectè docent Suar. *hic lib. 2. c. 19. n. 17.* Laym. *lib. 4. rr. 3. c. 6. n. 4.*

REGULA II.

Juramentum promissorium factum homini acceptanti, aut absolutè emissum an utilitatem & commodum certi hominis, Ecclesie, Communitatis, valet, & obligat in quacunque materia licita, & non mala moraliter (quæ nimirum sine peccato mortali, vel veniali impleri possit) etiamsi minus bona, vel omninò indifferenti; neque in aliud opus, quantumvis melius, Deoque gravior arbitrio jurantis commutari potest: juxta communissimum DD. & ceteros. Est enim receptissima Juris Regula: *Juramentum homini præstitum servandum esse, quotiescung, sine peccato, seu salutis dispendio servari potest.* Ratio disparitatis hujus & prioris Regulae est: quia juramentum Dei duntaxat intuitu

D 5 emissum;

emissum, in qualecunque opus melius, Deoq[ue] gratius commutari potest; quia semper præsumitur Deus esse contentus, & remittere obligationem prioris juramenti, ut opus illi acceptius fiat. Verò juramentum in hominis utilitatem editum non potest mutari in aliud opus, etsi absolute melius, illi tamen, cui juratum est, minus, vel omnino non utile, quia de hoc contentus esse haud præsumitur. Unde qui juravit Titio daturum decem florenos, etsi postea advertat longè melius fore, erogaret inter pauperes, obligatur tamen juramento, nisi Titius spontè remitteret, siquidem omne juramentum hac tacita conditione fiat: *nisi is, cuius gratiam juratur, remittat, aut aliud opus accipiet.* Unde rectè resolvit Navar. *l. 3. consil. 4. regul.* Alumnos Collegii Anglicani Romæ, qui jurant se absolutis Studiis in Angliam ituros Fidei propagandæ gratiâ, non posse sine dispensatione Religionem ingredi, quia juramentum editum fuit in utilitatem Ecclesiæ Anglicanæ.

38 Malè tamen idem ibidem n. 7. resolvit: illum qui juravit se ducturum hanc puellam, non posse justè Religionem ingredi, nisi priùs eam ducat: contra communem sententiam apud Sanch. *l. 1. Mat. disp. 43. q. 1.* Nam juramentum sortitur ratione actûs cui apponitur. *c. quemadmodum de jurejurand.* contractus autem & promissio Matrimonii semper tacitam hanc conditionem includit: *ducam te, vel ducam te, nisi Religionem ingrediar:* ergo etiam juramentum additum ita & cum tali conditione intelligendum est.

Ne

Nec obstat casus c. *commissum de jurjurand.* Nam vir ille juravit intra biennium se nuptias contracturum cum tali, & appropinquante termino cum de Religione mox ingredienda nil certi statuisset, rectè respondit Pontifex: *tutius ei est, religione juramenti servatâ prius contrahere, & postea si elegerit, ad Religionem migrare.* Sic Pontifex, quia nimirum id etiam facere potest, matrimonio contracto ante consummationem, saltem intra duos primos menses.

Hic incidenter nota duo: I. Eum, qui juravit puellæ acceptanti matrimonium, adhuc posse Religionem ingredi, si promissio liberalis fuit: non item si alio titulo debita, utpote quia puellam defloravit, aut etiam imprægnavit cum gravi ejus infamia aut damno, nisi ipsam ducat; tunc enim non poterit ingredi Religionem, quia injustum esset, & malum. II. Talem etiam liberaliter promittentem matrimonium, præsertim cum juramento, non posse suscipere sacros Ordines, quia de solo Religionis ingressu id à Jure est statutum, & nullibi de sacrorum Ordinum susceptione. Et hinc rursus resolves, & explicabis varia juramenta ad praxin.

I. Juramenta Parentum ac Dominorum, qui-
bus jurant, se filium, vel servum tali, vel tali modo
punituros, verberaturos, domo ejecturos, &c. sæ-
pissimè non sunt juramenta, nec obligant: utpote
1. Quia sæpissimè non adest intentio jurandi, sed
tantum terrendi. 2. Sæpè fiunt ex ira, passione, vel
vindicta, & sic sunt de re saltem venialiter mala,
ideó-

ideoque nulla. 3. Quia sæpè supervenit causa excusans, utpote, quia filius, vel servus se emendandi veniam deprecatus est, alii pro eo intercessere (præsertim matres, quarum lamentis domus implenda est; si filius albæ gallinæ eiiciatur) aut quia aliunde Pater, vel Dominus videt postea melius esse abstinere à verberibus, alia ratione filium, vel servum commodius castigandum, corrigendum, vel emendandum. His seclusis, etsi vera juramenta sint, & obligent, materia tamen levis est, ideòque & levis obligatio, juxta dicenda *sect. seq. ex commun. Sanch. Laym. cit.*

40 Idemque sentiendum de juramentis Herarum &c. quibus jurant se dimissuras, diutius non servaturas hanc, vel illam ancillam: plerumque enim jurant non ex motivo virtutis, vel animo jurandi, sed ex iracundia, impatientia, &c. ideòque non obligantur, nec peccant postea retinendo, ut singulariter observat *Gobat. cit. n. 528.* & ita læpius in confessionali respondent. Idem dic de fratre, vel condiscipulo jurante, se apud Patrem, vel Magistrum accusaturum fratrem, vel condiscipulum, vel enim ex sola æmulatione, vel vindicta sic jurat, vel postea advertit occasionem criminis alia ratione emendabilis fore sibi inutilem, damnosam, vel probrosam, ut passim audiat delator, vulpinator, &c. is ibidem.

Eademque ratione generaliter explicanda sunt juramenta de accusando, vel non accusando altero, nam generatim, juramentum de nunquam accusando, vel passim quemvis accusando, irritum est, &

& de re mala: nunquam enim accusare, est contra bonum commune, cum sæpè accusare necessarium, vel utile sit bono communi; semper autem accusare quemvis, est contra Charitatem & Prudentiam. In particulari autem accusare, & non accusare hunc, vel illum, valebit, vel non valebit juramentum, prout ipsa accusatio licita, honesta, vel illicita, & inhonesta erit, si nimirum accusatio necessaria, vel valdè utilis foret bono communi, aut ipsius rei, aut tertii, valebit juramentum accusandi, si secus, valebit juramentum non accusandi.

II. Juramenta urbanitatis gratiâ facta, quibus Viri Nobiles, ac alii honorati jurant, se nolle præcedere in sedendo, egrediendo, ingrediendo, &c. plerumque non obligant; quia tacitam includunt conditionem, *quantum ad me attinet, non præcedam*. Dein juramentum cedens in alterius honorem, aut favorem, potest ab ipso remitti: ergò & revera remitti præsumitur, quando alter jure suo cedere contendit, ut alter, qui juraverat, præcedat. *Cajetan. aliique cum Sanch. Laym. cit.*

Similiter & juramenta mercatorum, ementium, & vendentium: non vendendi minoris, aut non emendi pluris, ordinariè non sunt juramenta, nec obligant; quia neque in honorem DEI, neque in proximi utilitatem cedunt: quòd si cedant in utilitatem propriam jurantis, jam ille sibi ipsi potest remittere. Quod si tamen in raro casu ita jures in utilitatem tertii, vel ob bonum commune, v.g. ne pretium frumenti nimirum crescat, ne merces nimis vilescant, certè obligaberis.

Ad.

Adverte autem hîc, etsi prædicta, & similia non sint juramenta, plerumque tamen non carere gra culpa irreverentiæ divini Nominis in vanum sumpti: imò essent vera peccata mortalia perjurum si ita seriò jurantes non haberent intentionem faciendi, quod facere, vel non velle facere jurant qua pro in intentione subinde, præsertim mercatores circumforaneos examinare se solitum, mentestatur Gobat n. 529.

Denique iidem mercatores dum assertoriè jurantanti vel pluris sibi mercem constare, sæpè non perjerant, cum possit habere bonum sensum nimirum tanti, vel pluris sibi constare, non solo pretio mercis, sed æstimato simul labore, curâ, periculis, expensis, &c. de quo subintelligendo instruunt sunt quandoq; à confessario, si eam consuetudinem deponere nequeant. Alioquin si absolutè ita fajurent seriò, perjuros esse mortaliter, nimis certum est.

- 42 III. Juramenta non propalandi artem (v.g. speciale medicamentum contra febrim, podagran calculum, &c. discit ab alio Titius sub juramento non communicandi ulli alteri) absolutè non obligare, docent alii cum S. Thom. *sup. q. 19. eò quod esset contra charitatem; & reverâ est communis.* At distinguendum censeo cum *Suarez, Fagnan. Tamb. l. 3. c. 3. §. 5. n. 65. & Gobat, n. 555.* quidem bono publico, vel tertio tali morbo laboranti non satis provideretur, nisi communicata illa arte, utique juramentum non obligat, ut potest de re mala, & contra charitatem. Quod si ve

bono publico, vel tertio tali morbo laboranti aliunde satis provideretur, sive per alia medicamenta, sive per illum unum talis artis conscium, omnino obligabit juramentum: quia tunc ex una parte non est contra charitatem; & ex altera parte esset contra justitiam, & jus illius Magistri, lucrum ex sua privata scientia reportandi, quo absque justa causa privari non potest. Unde cum *Busenbaum* credo, obligare juramentum servandi secretum pillularum *Francofurtunsi*, quia ex illa una officina toti Patriæ, imò toti Europæ, & ultrâ, sufficienter providetur.

IV. Juramentum non ludendi quocunque lusu, 43 etiam honesto, & moderato, validum est, & obligat, juxta *communem DD.* etsi enim lusus honestus, & moderatus licitus sit, ac bonus moraliter ad virtutem *Eutrapeliæ* spectans, vulgò (*Freindselichkeit*) attamen melius & perfectius est eo abstinere mortificationis gratiâ, ut in aliis licitis, adeoque materia sufficiens juramenti, sicut & voti. De his latè *Sanch. l. mor. c. 18.* Certè tamen non valeret juramentum non ludendi ullo unquam casu cujuscunque rationabilissimæ causæ, cum sine dubio possit contingere casus, in quo melius, & Deo gratius esset ludere lusu quopiam honesto, quàm non ludere, ut vero exemplo *S. Francisci Xaverii* patet.

Cæterùm ex fine à jurante intento resolvuntur debent hinc varia dubia:

I. An jurans, solum lulum immoderatum excluderit, an verò omnem lulum? R. Si solum intendit vitare jurgia, jacturam bonorum, similiaque mala,

mala, solum lusum immoderatum exclusit: vero voluit se cohibere ab illa delectatione, jacturæ temporis, &c. omnem etiam moderatum lusum exclusisse censendus est.

45 II. Quantitas, vel parvitas materiæ, & peccatum si talis contra juramentum ludat, unde desumenda? R. Si dejurasti lusum, ne pecuniam, vel familiarem prodigè perderes, ab ipso damno magno, vel parvo, quod ex tali lusu pateris, vel periculo te scienter exponis. gravis, aut levis metiendi est culpa, & non à mora temporis. Ceterum Gobat. n. 526. non damnat te peccati mortalis, sine periculo amittendi magnam summam, in unum diem lusu alearum consumas: damnat autem te lethalis culpæ, si contra tale juramentum vel unam horulam infumas ludendo aleis cum periculo amittendi notabilem quantitatem, statuitur nocivam respectivè, v. g. viginti, triginta florenarum necessariorum conservationi familiæ, debitorum solvendis, &c. Si autem dejurasti lusum, ne tempus inutiliter consumeres, à tempore infumæ notabili (certè duarum horarum) vel non notabili (horulæ vel dimidiæ) culpa pensanda erit. Denique si solum dejurasti ob mortificationem illius delectationis, venialem vix excedes culpam, sed per enim manet materia levis.

46 III. An tale juramentum non ludendi includit etiam non ludere per personam intermediam, ut des alteri pecuniam, ut pro te assidente, & contentante ludat? R. Non includit, nisi finis fuerit evitare jacturam pecuniæ, seu prodigalitatem, &c.

ita manifestè expressisses, non enim tu ludis, sed alius; juramenta autem strictè interpretanda sunt in favorem jurantis.

IV. An tale juramentum includat etiam non ⁴⁷

ludere nomine alieno? & Includit, si jurando habuisti rationem jacturæ temporis, discordiarum, & similiarum. Non includit, si habuisti, rationem vel jacturam rei familiaris tantum. Quòd si finis fuit, ne in blasphemias, rixas perjuriam, vel illicita juramenta erumperes, rixosè cum collusore ageres &c. attendendum erit, an, quando nomine alieno ludis, & tuam pecuniam non perdis, hæc tamen soleas committere, nec ne; si sic: includit; si secus: non includit. Ita cum *Castropal. Tamb. cit. §. 5. n. 63.*

Ubi hunc subdit casum: Titius profecturus Romam recipit juramentum à Filio, non lusurum aleis, donec Pater redierit, is Romæ peste mortuus redire non potuit. Quærit filius, an deinceps ludere possit? Respon. *Bonacin.* nunquam posse: *Tamb.* rectius resolvit, posse. *Ratio:* quia juramentum est ex animo, & intentione jurantis interpretandum: atqui omninò videtur mens, & intentio filii jurantis non fuisse, nisi abstinere à lusu per aliquod tempus, illud nimirum, quo esset sub potestate Patris absentis, & non in perpetuum; atque ita sine dubio respondisset, si tunc, quando juravit, interrogatus de hoc fuisset; ergo mortuo Patre juramento amplius obligandus non est. Quod clariùs patet, si filius jurasset non ducere uxorem nisi Pater Româ rediisset, aut non exire domum

66 *Tract. III. In II. Præcept. Decal. Cap. I.*
donec Pater à foro rediisset, & is Romæ, vel in
ro subito extinctus fuisset.

RÉGULA III.

48 *Juramentum promissorium de re illicita, acti
prohibita, vel infirmata lege humana, civili,
Ecclesiastica; siquidem illa lex obliget sub culpa
irritum est, & nullum: juxta Regulam Canonicam
non obligat juramentum præstitum contra boni
mores, quo scilicet juratur opus turpe, vel pec
minosum: si verò illa lex, non obliget sub culpa
juramentum valebit, & saltem ex virtute Religio
obligabit. Regula certissima est, & communis
fima Theolog. & Canonistar. Ut autem possit
universim discernere, quandonam leges positivæ
manæ obligent in conscientia, & sub culpa, vel
obligent, sanè hoc opus, hic labor est. Ex com
muni Sanch. l. 3. c. 9. n. 31. Has duas tradit
gulas.*

49 I. Leges prohibentes aliquam pactionem,
quamvis actionem, quarum finis proximus
commune bonum Reipublicæ, v. g. quibus Cle
ricorum immunitas, publicorum judiciorum in
gritas, rerum ad comunem victum necessariarum
pretia statuuntur, aut in favorem tertii: ut, qui
liberis certa portio debeat, ne libri ab alio, qui
certo Typographo imprimantur &c. obligantur
culpa, ita ut eis, nec accedente juramento, cont
veniri possit. *Ratio*: quia tale juramentum verò
de re injusta, & illicita, adeoque irritum, ac
lum. Exempl. g. juravit Clericus propria aucto
tate renuntiare privilegio fori, immunitatis Ecc
juret.

Sp. I.
vel in
a, acti
civili,
sub cul
anonic
tra bo
vel pec
o culp
Religio
ommu
n possi
sitiva
oa, vel
Ex co
tradit
nem,
ximus
ous Cle
rum in
flariar
ut, qu
lio, qu
ligant
o, cont
m vere
a, ac
a aucto
tis Ecc

Sect. II. Juramenti validi conditiones &c. 67

fiæ, aut alienare bona Ecclesiastica. Item jurasti crimen aliquod non manifestaturum Judici legitime interroganti, aut alterum de crimine Reipubl. pernicioso non accusaturum: uxorem & liberos domo ejecturum. Item juravit Mercator, frumenta extra Provinciam distraclurum contra legem inhibentem, aut Typographus librum impressurum, cujus privilegium habet alter &c. juramenta nulla sunt, & irrita, quia de re illicita, ac prohibita per leges latas in bonum Reipubl. & favorem tertii, adeoque sub culpa obligantes.

II. Leges prohibentes, vel infirmantes aliquam conditionem, vel actionem quamcunque in favorem ipsius facientis, vel promittentis, ne scilicet is gravetur, vel detrimentum patiat: ut non esse solvendas pecunias lusu vetito perditas, usuras non reddendas &c. non solent obligare sub culpa, adeoque accedente juramento eis contraveniri non potest; idque ex ipsa juris communis dispositione, juxta communem regulam, *c. si verò. & c. cum contingat. de jurejurand. Omne juramentum editum in alterius utilitatem servandum est, si sine salutis dispendio* (id est sine peccato) *servari potest:* atqui si lex contraria in conscientia sub culpa non obliget, jam juramentum de tali re prohibita sine salutis dispendio servari potest: ergo debet. Exemplum plurimum in Jure utroque. Lex civilis rescindit obligationem solvendi pecunias lusus alearum perditas, ac reddendi usuras in favorem utique ipsorum ludentium, vel mutuantium: at si quis juret se soluturum, tenetur juramento vi Religio-

E 2
nis,

nis, quia Deum in testem invocavit: & est de
 licita, quæ sine salutis dispendio servari potest.
 Item alienatio fundi dotalis secundum leges civi-
 irrita est, si tamen ea mulier sine vi, aut dolo ju-
 mento confirmet, valida evadet. *c. Cùm contingit*
 Item pactum renuntiationis de non succedendo
 paterna hæreditate, secundum leges irritum est,
 accedente juramento observandum. *c. quamvis*
Etum, de pact. in 6. Item contractus Minorennis
 ne Curatoris autoritate in alienatione rerum
 mobilium, jure Civili inefficax est, & rescindi
 test: at accedente juramento inviolabiliter obser-
 ri debet *authentica. Sacramenta puberum.* Idem
 est de filiofamilias mutuam accipiente sine co-
 sensu patris. Item si mulier pro alio fidejubeat,
 obligatur efficaciter ob privilegium *Senatus*
Julii Velleiani, adhibitio tamen juramento, obli-
 tur, *argumentum c. ex præscripto. de jurejura*
 Plurima alia exempla congerit ex Sanch. Laym
c. 6. n. 7. Ratio omnium est, quia illæ leges
 in favorem promittentis, non obligant sub culpâ
 cum quilibet possit renuntiare suo favori, adeo
 relinquunt actionem licitam, & consequenter
 pacem obligationis juramenti, quantum est ex vi-
 tute Religionis, etsi non ex virtute Justitiæ, quæ
 enim ex pactioes ex se sint jure rescissæ, non po-
 test oriri obligatio Justitiæ, nec alter jus acquiri
 juxta communiorem sententiam DD. Omnia
 quidem verissima sunt; at quia in praxi adhuc ma-
 net difficilè discernere semper in particulari, utrum
 hæc, aut illa lex in particulari respiciat bonum
 cor

commune, vel privatum talis hominis, cum certè
omnis lex tendat ad bonum publicum, ideo

III. Clarior, & expeditior Regula traditur à s^r

Castropalao apud Tamb. *sapè cit. l. 3. c. 3. §. 5.*

n. 42. Juramentum contra leges prohibentes aliquid
non valet, nec obligat: at vero juramentum contra
leges permittentes tantum validum est, & obli-
gatorium. *Ratio est:* Quia non valet juramentum
contra bonum publicum: atqui jurare rem prohi-
bitam lege humana justa, seu civili, seu Ecclesiasti-
ca, semper est contra bonum publicum, omni lege
justa prohibente principaliter intentum; non item
jurare aliquid contra legem permittentem tantum,
etsi ultimè quoque ad bonum publicum, tamen
immediatè regulariter in favorem operantis, quò
nemo uti tenetur: ergo. Vides hac Regula clariùs
regulari exempla utriusque regulæ præcedentis,
quia enim in exemplis primæ regulæ juratur con-
tra leges prohibentes, nullum est juramentum; at
quia in exemplis secundæ regulæ juratur contra le-
ges permittentes tantum (non enim prohibetur,
sed permittunt tantum leges usuras, vel per lusum
perditas pecunias non solvere vel solutas repetere,
non solvi à filio familias mutuum, in scio Patre, ac-
ceptum &c.) ideò validè, ac obligatoriè juras tale
mutuum reddere, usuras, vel tales pecunias lusu
perditas solvere, ac solutas non repetere, non enim
facis contra legem prohibentem, sed permitten-
tem tantum. Similiter in alio exemplo: prohibent
quidem leges fundum dotalem alienari: at non
prohibent, sed permittunt tantum, si fundus defa-

Et alienatus sit, rescissionem petere. Hinc si rasti, te fundum talem venditurum, nullum juramentum, quia contra legem prohibentem, si defacto vendis, validè juras, te non petitis rescissionem, quia hoc est tantum contra legem permittentem.

§2 IV. Juramentum additum contractui irritum per leges positivas tantum, valet, & obligat ex virtute Religionis ad implendum, nisi lex illa contractum etiam juratum, seu cum juramento factum irritet: quemadmodum Concil. Trid. *Sess. 24. c. 16. de Regular.* irritavit renuntiationem etiam juratam Novitii, nisi certis conditionibus assensu sitis: & matrimonium gravi injusto metu extortum accedente etiam juramento, invalidum decernit *c. 2. de eo, qui duxit.* Ratio: Quia tunc Ecclesia non irritavit, sive relaxavit illud juramentum. Ratio dicti ex dictis patet, quia irritatio contractus semper fit in favorem contrahentis, ideoque conscientia non obligat, & consequenter accedente juramento confirmatur. Exempla habes supra n. 50.

§3 At hic quaestio valde Juridica, & intricata est, an contractus jure positivo humano invalidus addito juramento ita confirmetur, ut non tantum Religionis, sed etiam ex justitia obliget, seu Justitiae tribuat illi, in cujus favorem juratur: si alienavit uxor fundum dotalem: contractus jure positivo invalidus est: si addatur juramentum, servandus erit ex virtute Religionis, ut jura clare discernunt. Quæritur jam, an etiam servandus ex

stitia, ut alter jus justitiæ habeat ad fundum retinē-
 dum, etiam si juramentum relaxaretur? Affirmat
 sanè communior sententia DD. cum Sanch. l. 3.
mor. c. 12. n. 5. & 11. latè Lugo de just. tom. 2.
disp. 22. sect. 2. à n. 202. & 206. non contem-
 nendis fundamentis. Quos videre potes. Sed re-
 vera probabilis, & in conscientia tuta est sententia
 negativa apud *Tamb. cit. c. 3. §. 6. n. 6.* Ratio solida
 est; quia quòd juramentum addat vim justitiæ, non
 habetur ex vi juramenti, quia juramentum est ac-
 cessorium contractui, & relinquit illum sicuti est;
 nec quidquam addit firmitatis, nisi quantum ex se
 habet, nimirum vim religionis: neque id habetur
 ex jure positivo, nulla enim jura dicunt, ita confir-
 mari contractus juramento, ut novum jus justitiæ
 inducant, sed solum dicunt, debere servari inviola-
 biliter: & quandoque disertè addunt: in reve-
 rentiâ juramenti, vel quid simile: ergò solum Reli-
 gionis obligationem agnoscunt jura, justitiæ autem
 jus addere, non Juris, sed Juristarum commentum
 est. Deniq; sermo tantum fuit de actibus, vel con-
 tractibus jure tantum positivo prohibitis, vel irri-
 tis; nimis enim certum est, nō valere juramenta de
 actibus, vel contractibus facta contra jus naturale,
 vel divinum, utpote usurariis, simoniacis &c.

REGULA IV.

Juramentum promissorium etiam si ex parte actus
 illicitè seu peccaminosè emissum, dummodò sit de
 relicta, quaq; absq; peccato vel injuria Reipubli-
 ca, vel tertii adimpleri possit, validum est, & obli-
 gat ad sui impletionem, v. g. si jurasti cum magna

E 4

irre-

irreverentia, & blasphemia, adeoq; non sine morali culpa, alteri justo pretio vendere equum, aliud licitum est præstare: jurasti absque necessitate, & rationabili causa usurario usuras solvere &c. præcæsti jurando, sed juramento teneris; quia de re certa, quæ sine peccato impleri potest, juxta regulas canonicas sæpè repetitas. Exemp. particularia præferamus.

- 55 1. Juramentum factum ad finem malum: v. g. Adolescens jurat puellæ, tot ducatos dare, si copiam faciat: jurasti alteri certam summam dare, si inimicum tuum occidat, mutilet, maleficiat &c. juramenta in actu mortaliter mala sunt ex malitia finis; & ante opus turpe impletum non rescindenda; attamen post opus turpe impletum ad solvendum promissum omninò convalescunt, & obligant: secundùm communem & receptam sententiam DD. cum Sanch. *cit. l. 3. c. 9. n. 2.* Laym. *c. 6. n. 2.* Ratio est, quia juramentum seu divini Nominis invocatio non applicatur super ipsum contractum, vel promissionem operis honesti, vel peccaminosi ipsius (quod sacrilegum, blasphemum, & utique irritum esset) sed creditur solum super promissionem solvendæ mercedis conditione operis turpis promissi: atqui solutio illius mercedis de se licita, & absque peccato, vel injuria Reipublicæ, vel tertii impleri potest: ergo valet illud juramentum juxta receptam Juris Regulam: *omne juramentum editum in utilitatem alterius servandum est, si sine salutis dispendio servari potest.* Impropiè ergo loquuntur quidam DD. præsertim Canonistæ, dum dicunt: juramentum il-

licitum servandum non esse, cum dicere deberent:
juramentum de re illicita servari non debere, ut re-
sultat ex Laym. c. 6. n. 2.

II. Juramentum contra legem, vel præceptum
superioris, v. g. donandi aliquid, seu obsequium
aliquod præstandi, distinguendum est: quod si enim
lex, vel præceptum Superioris (idémque est de vo-
to proprio non jurandi) solum prohibeat ipsa jura-
menta fieri, non autem ipsam rem promissam, ju-
ramentum contra factum, etsi illicitum, validum
tamen erit, & obligabit; quia manet de re licita jux-
ta rationem datam superius: at verò si lex, vel præ-
ceptum Superioris non sit tantum de non jurando
sed etiam ipsam rem promissam prohibeat, vel ex-
cludat, v. g. non donare, vel tale obsequium non
præstare, &c. jam juramentum contra factum erit
nullum; quia non solum ipsum est illicitum, sed eti-
am est de re illicita, utpote juxta præcepto prohi-
bitâ, seu voto exclusâ factum. Atque eadem ratione

III. Juramentum contra aliud juramentum vel
votum, v. g. jurâsti, vel vovisti castitatem, postea
cum juramento promittis ducere hanc puellam,
&c. sine dubio irritum est, & non obligat; quia non
solum ipsum juramentum in actu illicitum est, &
peccatum, sed est etiam de re mala, & illicita facta
per prius juramentum, vel votum.

Audi casum: Petrus juravit ducere Annam, postea
contra hoc juramentum jurat ducere Catharinam,
juramentò pro nunc irritò, ob dictam causam, in-
terim Anna prior sponsa spontè remittit promissi-
onem Petro, teneturne postea Petrus vi juramenti
ducere

E s

duce-

74 *Tract. III. In II. Præcept. Decal. Cap. I.*
ducere Catharinam, &c. Non teneri, quia *quo*
initio invalidum fuit, tractu temporis non fit
tur, aut convalescit: at posterius juramentum
Catharina ab initio invalidum fuit, quia fuit
illicita facta per prius juramentum cum Annæ
postea convalescere non potest. Interim tamen
len contractus, & dispositiones actuales de
senti factæ contra prius juramentum promissio
tantum de futuro, ut in casu posito: jurasti de
Annam, & postea cum, vel sine juramento Cath
nam defacto ducis, jurasti non vendere tuum
aut vendere Petro, postea tamen vendis Paulo,
sterius matrimonium, ac venditio posterior va
funt: quia per prius juramentum non tollitur pot
à jurante validè agendi, quod aliàs validè posse
solum, ut non possit amplius licitè. Sed de
plura alibi.

58 IV. Juramentum nimis prodigum, ut si ab
ulla ratione, adeoque non absque prodigalitate
jurasti, alteri donare grandem summam, v.g. mille
renos, utique illicitum fuit. At obligatne? affir
cum aliis *Sanch.* quia licet promittendo pecc
prodigè jurans, non tamen peccabis exequendo
solvendo debitum contractum juramento. No
cum aliis *Tamb. cit. §. 5. n. 10.* Quia quando pro
sio est prodiga, etiam ipsa datio, seu donatio
prodiga; ideoque juramentum est de re venial
mala, eoque ipso nullum. Alii distinguunt: Juram
tum nimirum valere quo ad partem, qua prom
prodiga non est, non item quoad excessum.
quia juramentum ob reverentiam divini Nomi
assumpti alteri servari debet, quando, & quanti

potest sine peccato servari: at hinc sine peccato servari potest quoad partem non prodigam, quoad excessum vero non potest servari sine peccato veniali saltem prodigalitati, ideoque pro hac parte non valebit. Nec obstat, quod promissio mille florenorum fuerit facta per modum unius summæ, vel quantitatis; hanc enim conditionem videntur includere promissiones illæ factæ ad certam quantitatem, vel numerum: *tantum dabo, si tantum potero, secus, dabo, quantum potero*. Certè qui mille florenos vovisset Deo, & non posset, nisi quinquaginta florenos dare, ab omnibus obligatus manet. Simile videtur in proposito. Sed tu elige sententiam, quæ magis placet.

ASSERTIO V.

Juramentum promissorium obligat ad promissio-
nem juratam sub mortali aliquem, saltem ex genere suo, omnium DD. consensu: quia res est gravissimi momenti, reddere verum invocatum Divinum Testimonium, & fidei iussionem adimplendo rem juramento promissam. Ita omnes. Excepta controversiâ, an ex parvitate materiæ possit fieri venialis juramenti promissorii violatio, de quo, & tota ratione peccati ex professo §. seq. Hic solum ad naturam hujus obligationis discernendam tradendæ iterum sunt aliquot regulæ.

REGULA I.

Juramenti cujuscunque obligatio principaliter est
Jex virtute Religionis, & secundi præcepti Decalogi, de non assumendo Nomen Dei in vanum, minus in falsum, sed rationabiliter cum reverentia, & veritate: & quidem juramentum promisso-

rium absolutum per se stans aut confirmatoris ex
 promissionis factæ ipsi Deo, solam habet obliga- dum j
 nem ex virtute Religionis, ut *Secl. I. §. 4.* expli- jus gr
 tum est: At verò juramentum promissorium com
 Etum homini seu confirmatorium promissioni II.
 etæ homini, eam promissionem acceptanti, du- missio
 cem habet obligationem, & ex virtute Religio- scilice
 ratione juramenti, & ex virtute Fidelitatis, & Ju in for
 tiæ reddendi alteri, quod suum est; cum promissio cio.
 cadat in debitum. *Deinde* prorsus omne juram- tantu
 tum validè factum juxta *Regulas Affert. præcep-* sed et
is obligat semper in foro conscientiæ: at non se- tatis,
 per etiam in foro externo, ita ut de eo in judicio le, qu
 actio institui possit. Quando ergo, & quando no- tionē
 latè videre potes apud *Mol. Laym. Sanch. aliis* III.
citt. Tu accipe compendiō.

- 61 I. Juramenta absoluta per se stantia, & solum
 Deo facta, ut si jurasti absolute te Ecclesiam re-
 caturum, Eleemosynam daturum, &c. nemine
 missionem acceptante, non obligant in foro ex-
 no, neque actionem in judicio pariunt. *Omne*
 tio clara est: quia actio est jus prosequendi in
 dicio, quod sibi debetur: sed in tali juramento
 se stante, aut solum ipsi Deo facto, nulla obli-
 tio, seu debitum justitiæ erga hominem (nisi
 enim homine acceptante, nullum jus oriri potest
 in foro aut judicio externo) sed solum adest obli-
 gatio Religionis erga Deum: ergo hic non est
 cus obligationi civili, & propriè dictæ actioni:
 hilominus tamen in foro externo Ecclesiæ Juram-
 tantumquam curam gerens divini Honoris, & Religio-
 Legem
 sed p
 dent
 sint, &
 iis o
 non t
 ctio c
 illis c
 tiæ, i
 dicet
 quan
 te ex
 non p
 Idem
 to pe

Confirmatoris ex officio talem compellere debet ad servandum juramentum: quod judicis officium is, in cuius jus gratiam juratum est, implorare poterit, ut ex communi notat *Laym.*

II. Omne juramentum confirmatorium promissionis factæ homini legitimè factum; in materia scilicet honesta & licita, atque acceptatum, obligat in foro externo, ut de eo actio concedatur in iudicio. *Omnes.* Ratio est: quia hoc juramentum non tantum inducit obligationem Religionis erga Deum, sed etiam confirmat naturalem obligationem fidelitatis, & justitiæ erga hominem, quam jus tam civile, quam Ecclesiasticum acceptat, & ad ejus implementationem compellit, maximè ob reverentiã juramenti.

III. Juramenta confirmatoria promissionis factæ homini, & acceptatæ, de re prohibita, aut infirmata Lege humana, non tamen obligante in conscientia, sed permittente tantum (juxta dicta *Affert. precedentis* Regula III. N. III, & IV.) etsi alioquin valida sint, & in foro conscientie obligent, ut etiam super iis observandis officium Judicis implorari possit; non tamen obligant in foro externo, neque de eis actio conceditur: quia nimirum in nostra sententia illis contractibus juramentum nullum addit jus justitiæ, sed solam obligationem Religionis. Oppositum dicitur in sententia opposita. Idque certissimum est, quando juramentum continet turpitudinem ex parte exigentis: ut si jurasti usuras solvere, & negligas, non poteris compelli in foro externo ad solvendum. Idemque universaliter dicendum de omni juramento per injuriam, dolo, vel metu injusto extorto.

IV. In

64 IV. In neutro, neque interno conscientia, que externo iudicii foro obligant iuramenta de re alioquin licita, sed prohibita, aut infirma Lege humana prohibente, seu sub culpa obligati juxta dicta supra loco cit. Hæc compendiõ.

REGULA II.

65 *Juramenti promissorii obligatio propria, & principalis ex virtute Religionis in utroq; foro omnino personalis est, neq; ad hæredes, vel successores jurantis transit; secus est de obligatione ex virtute iustitiae.* Communissima cum Sanch. *l. 3. moral. n. 1. init.* Castropal. Tamb. *cit. §. 6. n. 1. alij.* Ratio generalis est: quia nullus potest contrahere obligationem ex vi juramenti, nisi habeat intentionem jurandi: atqui solus ipse jurans, non autem ejus hæres vel successor jurantis unquam habuit intentionem jurandi, etsi subinde habeat, & habere debeat intentionem contrahendi debitum iustitiæ; ergo, & Hinc resolvas

66 I. Si iuramentum sit absolutum, & per se stans, vel in Ecclesiam ædificandum, puellam aliquam dote daturum, pauperem aliquem aliturum, absq; promotione Deo, aut homini determinatè facta, &c. non omninò obligatio oritur ad hæredes jurantis de functione; quia ibi sola est obligatio virtutis Religionis. quæ unà cum jurante extinguitur. *Communissima.* Quamvis Abbas in c. *cùm contingat.* n. 8. probabiliter doceat, si iuramentum tale in gratiam alterius editum sit, hæredem posse conveniri, non actione aliqua propriè dicta contra eum ex obligatione iustitiæ, sed obligatione Charitatis ad exonerandum

dam defuncti conscientiam, dicens: licet juramentum non transeat ad heredes, servare tamen tenentur, ne laedant defuncti conscientiam. Est sanè sic consulendum à confessario; at non urget, sicque nec vix urgebit.

II. Juramentum confirmatorium promissionis factæ Deo, seu votum juratum, personale quidem de actione ab ipso jurante exercenda: ut ingrediendi Religionem, talem puellam ducendi, &c. manet personale, neque ad hæredem transit ob eandem rationem. At verò tale juramentum reale de aliqua re præstanda, quæ per alterum præstari potest, v.g. tantam eleemosynam erogandi, vel talem pauperem alendi, &c. omninò transit ad hæredes jurantis, non quidem vi juramenti ex virtute Religionis, sed vi contractûs alicujus: vel quia Deus ipse tale juramentum, seu votum juratum ad utilitatem Ecclesiæ, vel pauperis, pro ipsis acceptavit, ut piè vult *Sancti cit. n. 5.* Vel potius, quia Jus Canonicum, & Civile statuit non adiri hæreditatem, nisi sub conditione exequendi omnia onera realia, adeoq; etiam juramenta, & vota realia, decedentis: dummodò hæc non sint per injuriam extorta: ut vult, & bene probat *Castropalanz* apud *Tambur. cit. l. 3. c. 3. §. 7. n. 5.*

III. Juramentum promissorium, & confirmatorium promissionis factæ homini acceptanti, omninò transit ad hæredes jurantis; sed iterum non quoad obligationem datam; sed solùm ex virtute justitiæ vi pacti, aut contractûs impliciti, quo hæres debet

bet in se suscipere omnia onera realia, seu obligationes decedentis, secundum vires hæreditatis aditæ, sicut succedit in omnia commoda, & Quod insuper verum est, quando præcessit à te specialis contractus, ut si tu cum juramento vendidisti Petro acceptanti, eoque nondum defungeris, utique tuus hæres tenetur equum tradere Petro, non vi juramenti, sed vi contractus ut dictum est. Quin etiam, si quis expressè (ut sæpè fit) pro se, & suis hæredibus, ad hunc men obligatio non transit ad hæres vi juramenti, & ex virtute Religionis, sed tantum ex vi vel contractus prædicti ex virtute Justitiæ; hæres non implentes juramenta promissoria lia defunctorum, non peccant perjurio contra tutem Religionis, sed tantum injustitiæ peccata contra virtutem justitiæ.

69 IV. Insuper juramenti promissorii facti homini acceptanti obligatio etiam transit ad hæres minis illius, cui juratum est, non tantum in conscientiæ, sed etiam in externo judicii foro, actionem instituere possint, juxta communem DD. apud Laym. *cit. lib. 4. tr. 3. c. 10. n. 5. & c. 32.* militer ex leg. *si pactum. ff. de probat.* ubi habetur pactum tibi factum ad hæredem quoque tuum tendi, licet expressum non fuerit; juramentum suscipit naturam, & conditiones pacti, promissionis, cui apponitur; ergo, & c. Et *c. veris. de jurejurand.* dicitur: Vasallum, qui juravit Prælato fidelitatem, aut obedientiam, etiam eodem sine novo juramento debere successoribus

quamvis eorum expressa mentio facta non fuerit. Unde qui tibi juramento promisit equum, & non praestitit ante mortem tuam, tenebitur vi ipsius juramenti praestare haeredibus tuis. Denique in his omnibus semper excipiendum est, nisi juramentum per injuriam extortum sit; nam universaliter ex uramento turpitudinem continente ex parte exigentis juramentum, vel acceptantis rem jurantem: ut si juramentum metu gravi, vel injusto extortum sit, v. g. si jurasti ufuras solvere pecuniam dare latroni, datas non repetere &c. nulla omnino videtur obligatio ad haeredes jurantis defuncti; multo minus ad haeredes illius, cui juratum est. Ratio ex dictis patet: quia ibi fuit sola obligatio Religionis ex juramento, nulla autem obligatio justitiae erga alterum. *Communis DD. cum Sanch. Laym. aliis cit.*

R E G U L A III.

Juramenta in dubio strictè interpretanda sunt, seu in favorem jurantis, ut servatà proprietate verborum, quantum minime potest, obligatio inducatur. *Communissima DD. cum Suar. l. 2. de juram. c. 2. n. 7. Sanch. Laym. cit. c. 9. n. 1. alii passim.* Est enim notissima Regula Juris in 6. *odiare stringi, favore convenit ampliari*: juramenti autem obligatio pertinet ad materiam odiosam, seu onerosam, ideoque restringi debet in favorem ipsius jurantis, cumque gravissima sit obligatio juramenti, merito strictè interpretari debet ob periculum perjurii. Nec obstat, quod juramentum videatur cedere in favorem Religionis, sicut notum, ideoque late interpretandum.

pretandum: Negatur enim consequentia: Nam religio non promovetur interpretando juramentum vel vota latius quam intendat jurans, vel vota aut quam ejus verba cogunt interpretari; imò fuerit magis benigna interpretatio, eò frequenter observabuntur; tantò autem infrequentius, quò durior fuerit interpretatio; ut sapienter observatur. *Suar. l.cit.* Accipe exempla, & insuper promittuntur variis casibus aliquot regulas specialiores.

71 I. Qui jurat se ingressurum Religionem indistinctè, quamlibet, etiam minùs strictam ingredi poterit. Qui jurat Ecclesiæ dare calicem, postea dubitans an aureum, vel argenteum, satisfacit dando argentum. Juramentum de servandis Statutis alicujus Communitatis, debet interpretari de Statutis factis, non faciendis, nisi id exprimat, vel aliunde constet, tam amplam esse juramenti obligationem. Communis apud *Laym. c. 9. n. 1.* Qui se alicui obtemperaturum in omnibus, interdicendum est, nisi illicita, vel aimis ardua, vel sua suo non convenientia imperet. Item qui jurat se futurum prudentum virorum judicio, interdicendum est, nisi manifestè inque judicent: ut etiam videtur *c. quintavallis, de Furejurand.* Quò spectat omninò communiter axiomata *Id. Juramentum bonæ culpæ. G. de prestitum, non est extendendum ultra intentionem jurantis vero similiter præsumendam.* Jurat se interdicendum non est extendendum ad incognita, seu cujus, nisi quibus jurans non cogitavit. In generali promissione, vel juramento non veniunt ea, quæ quis vel non milititer non promississet, si in mentem venissent, vel non promittere non potuisset.

II. Juramentum præstitum circa materiam juris, interpretandum est secundum limites Juris: v. g. si juret Clericus residentiam absolutè, potest tamen non residere in casibus à Jure concessis. Qui jurat servare Statuta Collegii, Universitatis, &c. potest non servare ea, quæ legitima desuetudine abrogata sunt. Et universaliter juramentum de servandis Statutis alicujus Communitatis interpretandum est secundum differentiam statutorum: ex intentione Legislatoris, & loci consuetudine, communique interpretatione obligationis: utpote si statuta obligant sub mortali, vel veniali, obligatio quoq; juramenti, ejusq; transgressio mortalis, vel venialis erit; si sub nulla culpa, sed sub pæna tantum obligent, obligatio quoque juramenti, ejusque transgressio vel a nullius culpæ erit, dummodò paratus sis pænam solvere. Item juramentum de servando secreto auctoritatis in Concilio, Capitulo, &c. interpretandum est, quatenus materia secretum postulat: ita ut si secreta materiam magni momenti, quam multum injuriæ sit non evulgari, obliget sub mortali juramentum; circa materiam levem sub veniali; circa materiam nullius momenti, cujus evulgatio nullum incommodum adferre queat, sub nulla culpa. *Gloss. & Abb. inc. Ego de jurejurand. Communis DD. apud Sanchez, & Laym. cit.* Item qui jurat se statutum sententiæ Ecclesiæ, vel Judicis alienari, seu cuius, non obstante hoc juramento, vel sententiæ promissæ, appellare potest, sicut ei jura concedunt. Item juramentum Episcopi de non alienandis bonis Ecclesiæ, interpretandum est de alienatione illicita

tantum utpotè sine causa necessitatis, vel utilitatis
& sine requisita juris solemnitate. Innoc. in *c. c.*
omnes de constitut.

- 73 III. Juramentum nunquam censetur factum
præjudicium tertii: quia fuisset illicitum. Habe
in Fure tit. de jurejurand. Hinc qui juravit sec
tum servare alicujus, si ex secreto immineret al
tertio malum, potest ei revelare: quia hunc jurav
& alteri non obesse potest. Qui juravit solv
creditorem posteriorem, potest & tenetur solv
creditorem priorem, posthabito altero, si utri
non sufficiat. Qui juravit non discedere ab
loco, aut longam peregrinationem instituere,
test, & tenetur secus facere, si legitimus Super
secus jubeat, quia aliàs esset in præjudicium Super
oris secus jubentis, ideoq; de re illicita, & nulla
- 74 IV. Principalis, & semper præ oculis habet
regula sit: *juramentum promissorium sortitur con*
ditiones, & qualitates actus, cui adiicitur. Co
munissima DD. apud Gob. *cit. Cas. 16. n. 504.*
latè Suar. cit. lib. 2. de jurament. c. 32. ac Sancti
1. de matr. Disp. 52. Et Barbof. *in axiomat. me*
tò axiomatibus juridicis accenset has duas prop
sitiones: I. *Juramentum regulatur secundum*
juram actus, cui additur. Et II. *Juramentum*
auget obligationē, sed ei intra suos limites manet.
addit Religionis vinculum: nimirum juramentum
non auget obligationem actus extensivè, quia pro
missionem non solet extendere ad plures causas
quàm ea extenderetur, si non vestiretur juramentum
sed auget tamen semper intensivè, quia efficit,
promissio, cui additum est juramentum, obligat

arctius, & severius, quia juramentum superaddi-
tum vinculo solius fidelitatis, vel justitiæ, super-
addit vinculum Religionis. Unde juramentum
eodem modo interpretandum erit, quo interpreta-
tur, & explicatur ipsa promissio per se, secluso
juramento.

Excipe tamen cum Lessio l. 2. de justit. c. 42. 75
dubitat 6. n. 32. casum, quo exigitur juramentum
ea ipsa intentione, ut excludantur conditiones, quæ
incrant, aut non incrant nudæ promissioni: Ut si
Medicus promisit servire Communitati, vi nudæ
promissionis non tenebitur servire tempore pestis:
si juramento exacto promissionem ad eum casum
extendat, jam obligabitur: & ta in similibus.

REGULA IV. GENERALIS.

Juramentum promissorium quantumvis absolu- 76
tè, & in terminis generalissimis conceptum,
tacitè tamen semper includit, & subintellectas ha-
bet conditiones, seu limitationes aliquas, quas ex-
primunt partim G. off. in c. quemadmodum, de ju-
rejurand. partim DD. citati & citandi.

Prima conditio: si potuero: Quia impossibile 77
nulla est obligatio: quod intelligendum est, non
solum de potentia, vel impotentia naturali, & phy-
sica, sed etiam de potentia morali; eaque duplici: I.
ex jure: videlicet si potuero sine peccato: moraliter
enim dicitur esse impossibile, quod facere non pos-
sumus sine peccato: & id solum posse dicimur, quod
de jure, & honestè facere possumus. L. Nepos. ff. de
verb. signif. Et. juramentum non debet esse vincu-
lum iniquitatis. c. cum contingat. de jurejurand.

II. *Ex factō*: Ut nimirum possimus sine grandifacultate, & incommodo, etenim universim sentur impossibilia moraliter, quæ impletatem, existimationem, aut verecundiam nolædunt, inquit Paulus, *L. Generaliter. ff. de obligat.* si tamen ejusmodi difficultas, seu impossibilitas moralis defacto tibi erat perspecta, quæ jurasti, v.g. inire militiam, servire infirmis, &c. feris te obligasse etiam ad illam exantlandam si tunc non fuit prævisa, ut benè notat Gobat 496. Quòd si una pars rei promissæ, & jurata impossibilis vel illicita, altera verò possibilis, & licita, & una sine dependentia ab altera promissa & servari possit, tunc pars possibilis, & licita vanda erit: quia *utile per inutile non vitiatur*, ta regul. Juris: si nimirum utile ab inutile sepa possit, & sine dependentia ab illo promissum rat. DD. communiter *in regulam Juris 37. in 6.* peregrinationem ad Ædem Lauretanam, & oblationem centum florenorum, si hanc non potes autem illam, teneris.

78 *Secunda conditio: Salvo jure, & auctoritate superioris*: si nimirum is juramentum sibi præcans irritare, aut alias ob justam causam relaxare vel in eo dispensare, aut quomodolibet ex justia auctoritate aliter disponere voluerit, *c. veniente nostram 3. de jurejurand. Et c. non est de voto* ubi dicitur: *Non est dicendus transgressor voti quod vovit, auctoritate Sedis Apostolica dist. adimplere.* Idem est de juramento.

79 *Tertia conditio: Si sit, in ejus gratiam, & ut*

juratum est, voluerit acceptare; aut: nisi is obligationem expresse vel tacite remittat. Ubi nota, juramentum promissorium posse fieri homini, aut in gratiam hominis dupliciter: 1. non directe in eius utilitatem, sed solum ad honorem Dei, ac salutem propriam jurantis: ut si quis juret confessario de ale opus bonum facturum, Religionem ingressum, tali peccato imposterum abstinere velle &c. Enoc casu recte inquit S. Th. 2. 2. q. 89. a. 9. ille, qui promittitur, non potest absolvere promittentem, quia promissio non est facta ei principaliter, sed Deo. 2. Directe in ejus utilitatem, ut si jures, te non aliam ducturum, nisi Titiam; Titio centum aureos daturum, &c. & tunc omnium consensu, altero remittente obligationem, cessat obligatio juramenti. 3. Denique juramentum promissorium potest fieri principaliter Deo per modum voti jurati in ejus honorem, simul tamen in utilitatem alicujus certi hominis, utpote de præstando aliquo opere Charitatis, aut misericordiae erga certum hominem, v.g. te puellae pauperi dotem daturum, tali Ecclesiae, aut Monasterio tantam summam daturum, &c. & tunc rursus certum est, cessare obligationem juramenti, si altera persona, in cujus utilitatem Deo jurasti, beneficium respuat, vel acceptare nolit.

At dubium valde est, si illa persona beneficium quidem non respuat, ut sibi non acceptum, nolit tamen te jurantem ad id obligare, sed in tui gratiam obligationem remittat, & liberum relinquat: an id sufficiat ad relaxationem juramenti? Affirmant Navar. Henriq. alii cum Sanch. l. 1. de Matr.

Disp. § 2. n. 6. quia Deus acceptat ejusmodi voluntatem vel juramentum in ordine ad hominem, in utilitatem fit; quare si ipsius hominis voluntas satisfactum sit, etiam voluntati Dei, & obligatione ad Deum satisfactum censetur. Non improbat, & in conscientia tutum censent Tamb. l. 3. §. 2. Gobat. n. 49. pulchrum resolvens casum notabilius tamen, & tutius negant *Abb. Angelus Silvester, Azor, Svar.* aliosque citans *Layman §. 9. n. 5.* quia Deus talem promissionem acceptat sicut facta est principaliter ad suum honorem, & secundario solum ad utilitatem hujus hominis, deoque etsi homo non obliget & acceptet, tamen servanda erit; secus, si nolle acceptare.

81 Quarta conditio: *Si res in eodem statu perseveraverit, seu notabiliter mutata non fuerit.* *Ex. 23. n. 1.* Et c. *quemadmodum de jurejurand. §. 1. ad Ratio:* quia jurans censetur jurare de re in eo statu, quo sunt, dum jurat: notabilis autem mutatio quasi aliud objectum facit, ad quod præsumitur se jurantis intentio extendisse: v. g. sponsus cum juramento promittat matrimonium Margarethæ, si illa postea fornicetur, si in leporem vel in morbum incurabilem, si in paupertatem notabilem, &c. incidat, si inveniatur non habere competentem dotem, aut, ut exemplificat *Pontifex I. c. Si Sponsa post sponsalia amittat oculos, vel membra, &c.* non tenetur juramento. Item promissio gratuita, et am jurata, revocari potest ob supervenientem ingratitude promissarii. Item cum inimico juratus pacem init, non obligatur

ramento, si novam ille offendendi causam præbeat
vel publicè proscribatur. Item jurasti donare alte-
ri mille. si in paupertatem incidas, non teneris am-
plius. Jurasti nō loqui vel conservari cum tali per-
sona, quia tibi causa certi peccati existit v.g. forni-
cationis; si mutantur ejus mores, ut non sit amplius
ejusdem peccati periculum, non teneris amplius e-
vitare; quia mutatio notabilis facta est. Quia re-
bus notabiliter mutatis, sicut non obligat promif-
sio, ita neq; juramentum promissioni accessorium.

Denique huc spectat alia specialis conditio in 82
contractibus mutuis onerosis, & consequenter eti-
am juramenti additis semper subintelligenda est,
si alter quoque promissis suis steterit. c. pervenit
primo de jurejurand. *Quia frangenti fidem, fides*
frangatur eidem. Quoad mutuas promissiones
etiam disparatim, etsi non per modum contractus
factas, extendit *Sanch. cit. v.g. Petrus mihi heri*
juravit donare equum gratuito: ergo hodie juro ei
donare siclum, vel scyphum argenteum; si ille
promisso suo non stet, & ego me juramento meo
liberum censere possum. Denique, ut supra innui,
juramentum fidejussoris semper includit exceptio-
nem, ut prius principalis debitor conveniatur, &
excutiatur, & juramentum non expellendi condu-
ctorem, tacitam conditionem habet: *nisi is bien-*
nio pensionem solvere intermiserit. Communis
DD. apud *Sanch. latè lib. 3. c. 17. n. 14. Laym.*
cit. c. 9. n. 6.

Pro pleniori intellectu dictorum accipe casum. 83
Cajus jurejurando promisit, se ad honorem Dei,

F

certo

certo Monasterio donaturum quingenta scuta, per
 taleros imperiales, sed postmodum promissi pa- libe
 tens, efficit per intercessionem cujusdam alter pau
 Prælati, ut Abbas cum Conventu remittat prom ra i
 sum, reddatque chyrographum, quo se obstrin
 rat. Quæritur, an Cajus in conscientia sit tutus,
 securè stare possit illa condonatione? Negat
 probabilius Suar. l. 2. de jurament. c. 39. n. 8. 84.
 rationem suprâ allatam. Sed certè probabiliter 86.
 firmat Sanch. l. c. n. 7. atque in conscientia tut
 censent Tamb. l. 3. Decalogi c. 7. §. 2. Gobat 89.
 499. Ratio: quia licet juramentum principaliter
 ctum sit ad honorem Dei, tamen necessarium
 buit respectum ad Monasterium, ejusq; utilitate
 ac voluntatem: ergò si Monasterium sine vi,
 dolo juri suo cedat, cessat essentialis dependentia
 Monasterio, & consequenter cessat & ipsa obligatio
 tio ad jus divinum: certè qui ita vovit, non intendit
 se obligare Deo in casu, quo Monachi recusabunt
 donationem, aut remittent non inviti ad instantiam
 mediatam, aut immediatam promittentis. Eadem
 omninò est ratio de tali juramento. Secus esset
 illa quingenta scuta essent Deo promissa, & Mon
 sterio in aliquem certum pium usum, v. g. ad erig
 gendam Aram cultui alicujus Sancti, tunc enim Mo
 nasterium nõ posset validè remittere juramentum
 sibi non præjudiciosum: quippè, cujus remissio con
 deret in diminutionem cultus illius Sancti. Secus
 quoque esset, si jurasset Deo in honorem ejus datum
 tum quingentos aureos pauperibus indeterminatis,
 tis, etsi enim tunc aliqui, & multi quidem pauperes
 pere

peres tibi remitterent obligationem, non esses ideò liber; quia hi non repræsentant moraliter alios pauperes, qui sine dubio acceptabunt. Vide plura in hanc rem apud Sanchez. c. 1. l. 3. c. 20.

SECTIO III.

Juramenti liciti conditiones.

SUMMARIUM.

- 84. Licita sunt juramenta debito modo facta :
- 86. Christus solum prohibuit juramentum sine rationabili causa factum.
- 89. Juramenti liciti conditiones sunt I. ut fiat in veritate. II. in justitia, & III. in judicio. Et in his conditionibus
- 93. Est actus virtutis Religionis.
- 94. Usque ad n. 97. Que veritas & certitudo requiratur in juramentis, tam ex parte rei jurata, quam ex parte jurantis :
- 97. Præsertim cum quis jurat de facto alterius ; aut
- 98. Indiciis facti ejus ;
- 99. Tres propositiones damnata circa usum amphibologia.
- 100. Usque ad 104. Amphibologia triplex species, seu gradus.
- 104. Amphibologia prima, & secunda species semper vera & sine mendacio esse asseritur, & probatur usque ad 107. ideòque
- 107. Juramentum taliter amphibologicum non est perjurium
- 108. Illicitum tamen, nisi justa & rationabilis causa subsit.
- 110. Tertia species vel gradus amphibologia semper est cum mendacio ideòque & juramentum additum semper est perjurium.
- 112. Et in hoc tertio sensu intelligenda sunt propositiones damnatae.
- 113. Juridicè & legitimè interrogatus in judicio amphibologicè jurans, probabiliter semper peccat mortaliter ; tamen
- 115. Adhuc probabiliter in causis saltem capitalibus citra mort-

morta-